

רון בר וכל מה שעד היום לא נאמר

רון בר

ההודעה הדרמטית ששלח ראש השב"כ לבג"ץ לקראת הדיון בחוקיות פיטוריו טרפה את הקלפים • היא חשפה את קריסת החומות בין האינטרס האישי של נתניהו לזה של המדינה, ובית המשפט יתקשה להמשיך להתעלם ממסוכנותו

// משה גורלי, עמ' 10

רון בר הבהיר: כשראש הממשלה מסוכן – צריך ראש שב"כ חזק

הודעת ראש השב"כ לבג"ץ לקראת הדיון על פיטוריו מאמתת את מסוכנותו של נתניהו וחושפת את הסיבות ל"משבר האמון" ביניהם • בין היתר, מתריע בר מפני הפיכת הארגון ל"משטרה חשאית" • אחד מלקחי פרשת קטארגייט – לא כל "מקור" שווה חיסיון

מערבולת אינטרסים
משה גורלי

1. ערעור מוחלט של עצמאות השב"כ

הרעיון לצרף את הודעת ראש השב"כ רון בר כנספח לתגובת היועצת המשפטית גלי בהרב-מיארה לבג"ץ (לקראת הדיון ביום שלישי) התברר כמוצלח. ומוצלח אפילו יותר התברר הרעיון להעבירו לתקשורת כמסמך נפרד מהתגובה. ואכן, תוכנו הבעיר את התקשורת. הנה, לא רק מדברים על פיטורי בר כמנוחים של ניגודי עניינים ושיקולים זרים, אלא מביאים את סיפור הפיטורים דרך סיורו לבקשות לא חוקיות ומסוכנות של ראש הממשלה בנימין נתניהו. ועכשיו התקווה היא שההודעה האלה לא יעיפו רק את הראש של התקשורת והציבור, אלא גם של השופטים. נתניהו, ששלוותו בכודפשט הופרעה קשות, מיהר להכחיש בתוקף. אתם מוזמנים להחליט למי להאמין.

כיצד נטמן רוע "חוסר האמון" של נתניהו בבר? במהלך נרמבר 2024, כותב ראש השב"כ, "דרש ממני ראש הממשלה, באופן חוזר ונשנה, לתת חוות דעת ביטחונית אשר תקבע למי עשה כי הנסיבות הביטחוניות אינן מאפשרות את קיומה של עדותו הרציפה במי שפטו הפלילי". בר סירב וזה מה שפתח עליו את שערי הגיהנום. ההצגה הנפלאה של נתניהו כ"מכונה ציד", מאז תחילת המלחמה, מציין בר, ניהל השב"כ 17 חקירות דומות ורק זו זכתה להתנפלות מצד נתניהו וממשלתו. ובמשך כמובן, קטארגייט, שסחטה מנתניהו, לפי בר, "מסע השחרה ודה-לגיטימציה, שנועד להרתיע את גורמי החקירה ואכיפת החוק".

והמור עור יותר: "נדרשתי לעמוד על עצמאותי גם באירועים הנוגעים לאופן הטיפול של השיירות והפעלת סמכויות השירות מול אזרחי המדינה". בר מבטיח לפרט בדלתיים סגורות, אך ההערכה היא שמדובר בהפעלת השב"כ מול פעילי מחאה. "הפיכת השיירות ל'משטרה חשאית'", מזהיר בר.

ההודעה לא נועדה רק להציף את מסוכנותו של ראש ממשלה נטול כלמים, אלא את חששה של היועצת המשפטית לממשלה להשלכות רוחב מסוכנות לעתיד: לסיים את האירוע בבג"ץ ללא פסק דין, ללא מסר מהדהד שיוהיר מפני פגיעה ופיטורים שרירותיים של ראש השב"כ או כל בכיר אחר בשרות הציבורי. בהרב-מיארה מבקשת לנתק את המקרה הפרטי מהכללי. למנוע את התקדים שבו יחליט ראש הממשלה לפרט בכיר "מבלי שהוצגה תשתית עובדתית סדורה בפני מקבלי ההחלטות; בלא שימוע כנדרש; מבלי שהתקיימה בחינה משפטית של עילות הפסקת הכהונה ושל היבטי ניגוד העניינים". גם בר וגם בהרב-מיארה מבחינים בין נאמנות לראש הממשלה לבין נאמנות למדינה. פיטורי בר נולדו ברגע שנתניהו ביקש לערער, להחליף ולהעדיף את האינטרס הפרטי שלו – במי שפטו הפלילי, בטיפול במחאה. לא רק ששק הנבצרות לא מופעל נגדו, הוא ממשיך להפיל את המבצר, ועכשיו הוא מפטר את חוקר פרשת קטארגייט במקום לברך אותו על הטיפול הנמרץ בקלקולי לשכתו. הותרת ההחלטה על פיטורי בר על כנה, כתבת בהרב-מיארה באמצעות באי כוחה ממחלקת הבג"צים, "תביא – מעבר להשפעה החמורה במקרה הקונקרטי – לערעור יכולתם של ראשי השב"כ בעתיד לפעול באופן עצמאי ובלתי תלוי כנדרש מהם". העצמאות של בר אינה רק בסירובו לציית לפקודות בלתי חוקיות בעליל, אלא גם

עליו את הגנת החיסיון. אם העיתונאי ניר דבורי, למשל, הוטעה לרווח על הסכנה הזו מול מצרים, אז הייתי מייצע לו לא להגן על המקור – אלא להעיר נגדו.

3. פוגלמן רואה את התמונה המלאה

עוזי פוגלמן, מ"מ נשיא בדימוס של בית המשפט העליון בהופעה פומבית ראשונה (אם לא מחשיבים את דברי הפרידה בטקס השבעת יצחק עמית לנשיא), דיבר על החוק החדש לבחירת שופטים, על סמכות בג"ץ לבטל חוקי יסוד וענה לשאלת המראין פרופ' דורי קלגסבלר, בכנס מרכז רובינשטיין באוניברסיטת רייכמן: האם בג"ץ בבואו לרון בעתירה ספציפית חייב לראות התמונה כולה. "האם זה לגיטימי בביקורת שיפוטית, כאשר תוקפים את החוק לשינוי הוועדה לבחירת שופטים, לא להסתכל רק החוק שעל הפרק, אלא לראותו כחוליה בשדרת?".

פוגלמן הפתיע כשהשיב בחיוב. "מדובר כאן בסימפטום לאותה בעיה שנוגעת ליכולת לקיים ביקורת שיפוטית אפקטיבית על פעילות אינטנסיבית להרס מוסדות קיימים ויש להצר על כך. הפסיקה מבוססת על ראייה נורמטיבית כזו ללכת, בתנאי שהעותרים טוענים לכך. בהחלט צריך לראות את התמונה הכללית".

במסדרונות פגשתי אחד משועלי הבג"ץ הוותיקים, שכמעט ואין עתירה שהוא לא מייצג בה. "נו, באמת", הוא גיחך במרידות, "אחרי שהם פורשים הם רואים פתאום את התמונה המלאה. אבל באולם הם משתיקים אותנו ודורשים שנתרכז רק בעתירה שעל הפרק. טוב לפחות שעכשיו הם רואים את התמונה המלאה".

פוגלמן הסביר את הבסיס לפסק הדין שביטל חוק יסוד – החוק שביטל את עילת הסבירות. בדבריו לא הסתיר את הביקורת הפוליטית שלצד הביקורת השיפוטית. "זה מחזיר אותי לניתוח שיטת המשטר שלנו שאין בה איוונים ובלמים", אמר, "וזה הוביל את הרוב ואותי לקבוע את המבחנים לביקורת שיפוטית על חוקי יסוד. מדובר כאן בחוקי יסוד שנכתבים על 'לוח מחיק', שמשתנים בתוך שנייה בידי הרוב הקואליציוני לפי הצרכים הרגעיים. המבחן צריך להיות מותאם למציאות הזו, להבדיל ממצב שיש לנו חוקה נוקשה, שמשנים אותה לטובת הכלל באופן אמיתי".

ובעברית פשוטה – כשהפוליטיקאים משנים חוקה (חוקי יסוד) בקלות, לצרכים פוליטיים מזדמנים – שלא יצפו מאתנו לאיפוק הראוי והמתבקש בביקורת חוקתית.

גלי בהרב-מיארה, אלי פלדשטיין ורון בר. פרשת קטארגייט חושפת את כל קלקולי לשכת ראש הממשלה

ציילומים: שלו שלום, יאיר שניא

בתימכות בשחרור החטופים והקמת ועדת חקירה ממלכתית. אפשר להבין למה ראש ממשלה כנתניהו רוצה לפטר ולהיפטר ממנו, אבל צריך להבין גם את האסון שימיט תקדים פיטוריו רק בגלל "חוסר אמון" של ראש ממשלה, תקדים שיכשיר יסמנים שיחששו לכיסאם ולא יציבו תמרורי עצור

פני דרג מדיני, שיחליט לרדת מהפסים של החוק. "זו הפעם הראשונה שבה ממשלת ישראל מחליטה על סיום כהונתו הקצובה של נושא משרה בכירה", כותבת היועצת, "האופן שבו התקבלה ההחלטה יוביל להשלכות רוחב דרמטיות על העצמאות, הממלכתיות והמקצועיות של נושאי משרה בכירים בשירות הציבורי, ועל אופיו של השירות הציבורי כולו". גם בר, בהודעתו, מחבר בינו לבין ממשליו ומקביליו. "אסור כי הליכי סיום הכהונה ישמשו כאמצעי השפעה לא לגיטימי על משרתי ציבור", הוא כותב, "לשם התאמת עמדתם מראש לריצוי הדרג הממונה, ובנסיבות הנוגעות להליך שבפנינו, גם בכל הנוגע לאי-מיצוי חקר האמת ביחס לכלל הנסיבות אשר הובילו לטבח 7 באוקטובר".

2. אין חיסיון למקור כמו פלדשטיין

חקירתם של עיתונאים בפרשת קטארגייט, כח שודים או עדים, עוררה מרבצו את החיסיון העיתונאי, ואת התרועמות המפורסמת איך מחללים את החיסיון שבלעדיו אין עיתונות חופשית, שבלעדיה אין דמוקרטיה. לחיסיון יש תכלית: להגן על מקור שמסר לעיתונאי מידע חשוב ואמיתי שיש בו להאיר פינות אפלות, לחשוף שחיתות, להגן על הסדר הציבורי. ובענייננו: אם המקור מסתיר מהעיתונאי את העובדה שהוא משרת בתשלום את קטאר ולא את ממשלת ישראל ומגדיל גם בדחיפת מידע שקרי – אין חובה להגן עליו באמצעות החיסיון.

את החיסיון הנחיל לנו פסק דין של הנשיא בדימוס מאיר שמגר משנות ה-80 בפרשת "ציטריין ונבו". החיסיון אינו מוחלט אלא יחסי וכפוף לשיקול דעת בית המשפט. הוא ייסוג "אם לדעת בית המשפט הדבר חיוני לעשיית צדק בנושא מהותי". חומרת העבירה היא אחד הקריטריונים לבחינת הנושא כמהותי: אם המקור הוא פרופיל או רוצח נמלט – יגבר האינטרס החקירתי בחשיפתם על פני החיסיון העיתונאי. ובפרשת קטארגייט – אם פלדשטיין הרליף מידע שקרי שמסכן את ביטחון המדינה, למשל בהבערת החזית מול מצרים, יריבתה של קטאר שמשלמת לו – אזי אין לפרוש

השופט עוזי פוגלמן. מציאות של חוקי יסוד שמשתנים כל הזמן

ציילום: אלכס קולומביסקי

